

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ 96/19 и 110/19), како и врз основа на член 22 и член 25 од Законот за средно образование („Службен весник на Република Македонија“ бр. 44/1995, 24/1996, 34/1996, 35/1997, 82/1999, 29/2002, 40/2003, 42/2003, 67/2004, 55/2005, 113/2005, 35/2006, 30/2007, 49/2007, 81/2008, 92/2008, 33/2010, 116/2010, 156/2010, 18/2011, 42/2011, 51/2011, 6/2012, 100/2012, 24/2013, 41/2014, 116/2014, 135/2014, 10/2015, 98/2015, 145/2015, 30/2016, 127/2016, 67/2017 и 64/18) министерот за образование донесе скратена наставна програма по наставниот предмет **математика** за **прва** година на средното **гимназиско** образование за учебната 2020/21 година.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

СКРАТЕНА НАСТАВНА
ПРОГРАМА

МАТЕМАТИКА

I Година

Август 2020 година

РЕФОРМИРАНО ГИМНАЗИСКО
ОБРАЗОВАНИЕ

1. Вовед

Скратената наставна програма по наставниот предмет **математика** се базира на целите/очекуваните резултати предвидени со наставната програма за наставниот предмет што редовно се реализира согласно утврдениот наставен план.

Со скратената програма се утврдуваат определени теми и наставни единици што треба да се реализираат за 159 наставни денови, при што се запазува предвидениот неделен фонд на часови утврден во редовната програма, 3 часа неделно, односно вкупно 96 часа.

Наставникот при планирањето и реализацијата на наставните единици од скратената програма се води од целите/очекуваните резултати, определените поими, методите и активностите утврдени во редовната наставна програма.

Статус на наставниот предмет:

- Задолжителен

2. Преглед на теми и наставни единици

ТЕМА 1: МАТЕМАТИЧКА ЛОГИКА И МНОЖЕСТВА (10 часа)
Наставни единици: 1. Поим за исказ и операции со искази   2. Исказни формули   3. Аксиоми, теореми, докази   4. Поим за множество   5. Операции со множества
ТЕМА 2: ОСНОВНИ БРОЈНИ МНОЖЕСТВА (12 часа)
Наставни единици: 1. Природни броеви, преглед на операциите и законите   2. Прости и заемно прости броеви, деливост   3. Цели броеви, преглед на операциите во множеството на целите броеви, подредување   4. Рационални броеви и децимално преставување на рационалните броеви   5. Реални броеви   6. Бројни системи
ТЕМА 3: АЛГЕБАРСКИ РАЦИОНАЛНИ ИЗРАЗИ (15 часа)
Наставни единици: 1. Степен и операции со степени   2. Рационални алгебарски изрази, видови   3. Операции со цели рационални изрази   4. Разложување на рационални изрази на множители   5. НЗС и НЗД на рационални изрази

6. Дробно рационални изрази   7. Операции со алгебарски дробки

ТЕМА 4: ГЕОМЕТРИСКИ ФИГУРИ ВО РАМНИНА(9 часа)

Наставни единици:

1. Основни и изведени поими, основни и изведени тврдења.Заемни односи   2. Кружница и круг. Агол и видови агли. Искршена линија и многуаголник   3. Вектор: поим и операции со вектори   4. Примена на вектори

ТЕМА 5: ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ НА ВЕЛИЧИНИТЕ (10 часа)

Наставни единици:

1. Размер и пропорции   2. Тројно правило   3. Процентна и промилна сметка, делбена сметка, сметка на смеси   4. Каматна сметка   5. Графичко и таблично прикажување на состојби, појави и процеси

ТЕМА 6: ЛИНЕАРНА ФУНКЦИЈА, ЛИНЕАРНИ РАВЕКИ И НЕРАВЕНКИ (15 часа)

Наставни единици:

1. Правоаголен координатен систем   2. Реална функција, дефинициона област, множество вредности   3. Линеарна функција, тек и график

4. Линеарна равенка со една непозната, решавање
5. Линеарни равенки со параметар
6. Линеарна неравенка со една непозната, решавање

ТЕМА 7: СИСТЕМ, ЛИНЕАРНИ РАВЕНКИ И НЕРАВЕНКИ (8 часа)

Наставни единици:

1. Линеарна равенка со две непознати и систем од две линеарни равенки со две непознати и решавање со графички метод
2. Решавање на систем од две линеарни равенки со две познати:
  - метод на замена
  - метод на спротивни коефициенти
3. Решавање систем од две равенки со две непознати со детерминанти од втор ред (Крамерови формули)
4. Систем линеарни неравенки со една непозната

ТЕМА 8: СТЕПЕНИ И КОРЕНИ (12 часа)

Наставни единици:

1. Степен со показател цел број
2. Поим за корен, коренување
3. Својства на корени и операции со корени
4. Ирационални изрази
5. Степени со показател рационален број

ТЕМА 9: ОБРАБОТКА НА ПОДАТОЦИ (5 часа)

Наставни единици:

1. Популација и примерок.
2. Претставување на податоци
3. Мерки на централна тенденција

3. Дидактички препораки

Наставата се планира преку изготвување на годишен (глобален) план, тематски план (за секоја тема согласно наставната програма одделно) и оперативен план за наставен час (за секоја наставна единица, т.е. наставен час согласно наставната програма одделно).

Годишниот (глобалниот) план треба да опфаќа преглед на наставните теми согласно наставната програма при што се забележува вкупниот број часови за секоја тема, како и времето на реализација на секоја од темите при што се наведуваат месеците и неделите.

Тематскиот план ја содржи структурата на темата, т.е. опфаќа преглед на наставните единици во рамките на темата согласно наставната програма. Се забележува и времето на реализација за секој од наставните часови при што се наведува месецот и неделата или конкретниот датум. Некои содржини заради скратеното времетраење на наставниот час, според проценка на наставникот може да се реализира во два наставни часа, реализирајќи комбиниран час, усвојување на нови поими и нивна примена во задачи и проблеми од секојдневни ситуации.

Оперативниот план за наставен час се однесува на конкретна наставна единица, т.е. наставен час. Тој се изработува согласно целите, активностите и дидактичките насоки од наставната програма.

За постигнување на целите од темите опфатени со наставната програма по математика потребно е да се применуваат современи техники на учење – комбинација на современи методи и форми на работа. Техниките за активно учење ќе поттикнуваат ефикасна примена на стекнатите знаења и вештини во идентификување, опишување, објаснување, докажување и развивање на критичко мислење при донесување на одлуки за решавање на проблеми.

Исто така, за постигнување на целите на наставата по математика неопходно е стручно осмислена и планирана примена на различни наставни средства, а пред сè: модели, слики, цртежи и сл, како и соодветни помагала.

Во секоја училница има ученици со различни стилови на учење. Диференцираната настава ќе биде начин на поучување и учење кој одговара на различни стилови на учење и ќе придонесе за прилагодување и задоволување на индивидуалните потреби на учениците. Целта на диференцираната настава во училницата ќе биде да се разгледаат соодветните нивоа на вештини кај учениците и да се размислува што да се превземе: за да се зголеми длабочината на наставните програми, да се прошират и подобрат знаењата и вештините на сите ученици во училницата без разлика на нивните предзнаења. Наставниците со користење на диференцирана настава ќе го прилагодуваат својот пристап кон наставата за да одговара на стилот на учење на секој ученик. Сите ученици ќе имаат иста цел за учење, но наставниот пристап ќе варира во зависност од тоа како учениците претпочитаат да учат.

Избраната содржина за секој наставен час треба да ги опфати стандардите на учење. Притоа некои ученици од паралелката може да бидат целосно запознаени со концептите и процедурите од наставната содржина, некои ученици може да имаат делумно познавање, а некои ученици да не се запознаени со содржината пред да започне наставниот час. Она што може да се направи од страна на наставникот е да ја реализира содржината со дизајнирање активности за групи ученици кои опфаќаат различни нивоа на таксономијата на Блум. Учениците кои не се запознаени со наставната содржина може да се бара да ги завршат задачите на пониските нивоа: помнење и разбирање. Учениците со одредено знаење би можеле да ја применат и анализираат содржината, а од учениците кои имаат високо ниво на познавање на наставната содржина може да биде побарано да завршат задачи во областите на евалуација и синтеза. Тоа значи со прилагодување на содржината, различни делови од наставната програма ќе се прилагодуваат на различни ученици во зависност од нивното почетно ниво на знаење и што се очекува да научат од тој дел на наставната програма. За талентираниите ученици по математика значи поддршка во проширување или продлабочување на наставната програма.

Во функција на диференцираната работа е и давање на различно време за работа на учениците. На учениците им се дава работен лист со задачи, кои стануваат сè покомплексни. На тој начин, им се овозможува на учениците со побавно темпо на учење да работат според своја брзина, исто така им се дава можност на учениците со повисоки способности да напредуваат кон повеќе предизвикувачки прашања.

Со употреба на интерактивни алатки и дигитални апликации на часовите на учениците со различни способности ќе им се даде можност да пристапат до некоја тема или предмет од различни агли. Овој метод овозможува да се користат различни материјали, платформи и алатки за да се добие ист исход на учење и да им се даде на учениците доверба во нивните дигитални

вештини. Во редовната настава може да се користи превртена училница, кога учењето се случува преку интернет и честопати дома наместо домашна работа. Сето она што традиционално го работиме на час за обработка на нова содржина сега се работи дома, а часот служи за дискусија, утврдување, изработка на задачите итн. Учениците можат да пристапат до наставните содржини (обично во форма на видеа подготвени од нивните наставници) во секое време. На овој начин преку дигитални извори се дава можност за диференцијација, бидејќи ослободува време во училницата, дозволувајќи му на наставникот да помине повеќе време работејќи со учениците (на пр. обезбедување повратни информации, решавање на зададените групни или индивидуални проблеми).

Од големо значење е поттикнување на дискусија наставник – ученик, ученик – наставник и ученик – ученик. На тој начин наставниците ќе можат да идентификуваат различни способности за учење кај учениците и да ги прилагодат своите објаснувања и поддршка на различните нивоа когнитивни барања. Насоченото прашување ќе предизвика добивање на различни одговори од учениците со различен стил на учење. Со дискусија, наставникот може да ги вклучи учениците во едноставна или комплексна дискусија според нивните потреби за учење. Дискусијата им овозможува на учениците да разберат како се одвива учењето и што можат да направат за да извлечат максимум од можностите за учење. Ова вклучува: воспоставување култура во која погрешните одговори ќе се сметаат како можности за учење а не како неуспех; моделирање на дискусија за тоа како се одвива учењето, а не само за тоа што се учи; поттикнување на учениците на дискусија за тоа што им помага да научат ефективно и да дадат објаснување на својот одговор; помагање на учениците да станат повеќе свесни за нивните стилови на учење; и овозможување на достапност на стилови на учење кои се помалку достапни.

Домашната работа за ученикот треба да претставува продолжување на работата од часот и тоа највисок степен на неговата самостојна работа. Домашната работа е исто толку значајна колку и работата на часот, па затоа е многу важно таа да биде добро осмислена и правилно спроведена. Може слободно да се каже дека, без добро организирана домашна работа, илузорно е да се очекуваат добри резултати во наставата по математика. Предмет на дискусија можат да бидат само некои нејзини елементи: содржината, обемот, задавањето, изработувањето и прегледувањето. И нејзиното задавање може да има диференциран пристап, на пример докажете на теоремите да биде дел од домашната работа на учениците талентирани за математика.

Редовното оценување и повратната информација ќе им овозможуваат на наставниците да ги прилагодат своите наставни методи според потребите на учениците и условите за учење. Оценувањето на постигнувањата на учениците во текот на целата

година, како и на крајот на тема или повеќе теми овозможува информирање на учениците за нивните постигнувања. Во текот на часот, наставниците може да користат различни методи на оценување за секоја тема: набљудување, прашање/одговор, дискусии, домашна работа, проекти, решавање проблеми, наставни листови, писмено проверување на тема и сл., преку кои учениците ќе бидат информирани во моментот за нивоата на разбирање, толкување и учење. Флексибилноста во користење на методи за оценување овозможува учениците да проценат кои стилови на учење им овозможуваат повисоки постигнувања. Навремената и конструктивната повратна информација им овозможува на учениците да ги идентификуваат следните чекори потребни за да напредуваат во нивното учење. Употребата на повратна информација може да им помогне на учениците длабоко да размислуваат за критериумите на успех и што можат да направат нивните врсници за подобрување на нивните исходи.

4. Норматив за наставен кадар

Завршени студии по:

1. Математика, наставна насока;
2. Математика, теориска насока;
3. Математика, применета насока, со соодветна педагошка, психолошка и методска подготовка;
4. Математика – информатика, наставна насока.

*При еднакви услови предимство имаат кандидатите според наведениот редослед.

Скратената наставна програма по наставниот предмет математика за I (прва) година на средното гимназиско образование ја утврди

Бр. 12-8424/159

16.09.2020

Министер за образование и наука

Мила Царовска